GSK S4 01 (M/P)

Exam. Code : SKM4A/SKE4A/SKP4A

নাটক

চতুর্থ ষাণ্মাসিক

সংস্কৃত

পাঠ্যবিষয় ০৪

খণ্ড ঃ ১

কৃষ্ণকান্ত সন্দিকৈ ৰাজ্যিক মুক্ত বিশ্ববিদ্যালয়

বিষয় বিশেষজ্ঞ মণ্ডলী

অধ্যাপিকা মঞ্জুলা দেৱী, সংস্কৃত বিভাগ, গুৱাহাটী বিশ্ববিদ্যালয়
অধ্যাপিকা সুদেষ্ণা ভট্টাচার্য, সংস্কৃত বিভাগ, গুৱাহাটী বিশ্ববিদ্যালয়
ড° ইন্দিৱা শইকীয়া বৰা, সংস্কৃত বিভাগ, প্রাগজ্যোতিষ মহাবিদ্যালয়

সমন্বয়ৱক্ষী ঃ ড° ইন্দ্রানী ডেকা, সহকাৰী অধ্যাপিকা, কৃষ্ণকান্ত সন্দিকৈ ৰাজ্যিক মুক্ত বিশ্ববিদ্যালয়

প্রস্তুতি গোটৰ সদস্য

অধ্যায়	**অৱিহণা যোগাইছে**
১-৬	ড° বিনীমা বুজৱৰুৱা সংস্কৃত বিভাগ, গুৱাহাটী বিশ্ববিদ্যালয়

সম্পাদনা ঃ

বিষয়বস্তু সম্পাদনা ঃ ড° গায়ত্রী শর্মা, সহযোগী তথা মুৰব্বী অধ্যাপিকা, সংস্কৃত বিভাগ, সন্দিকৈ কলেজ (১-৬)

গাঁথনিক সম্পাদনা ঃ ড° ইন্দ্রানী ডেকা, কৃষ্ণকান্ত সন্দিকৈ ৰাজ্যিক মুক্তবিশ্ববিদ্যালয়

প্রথম প্রকাশ ঃ জানুৱাৰী, ২০১৯

Copyright © Krishna Kanta Handiqui State Open University

This Self Learning Material (SLM) of the Krishna Kanta Handiqui State Open University is made available under a Creative Commons Attribution-Non Commercial-Share Alike 4.0 License (international): http://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/
For the avoidance of doubt, by applying this license KKHSOU does not waive any privileges or immunities from claims that it may be entitled to assert, nor does KKHSOU submit to the jurisdiction, courts, legal processes or laws of any jurisdiction.

কৃষ্ণকান্ত সন্দিকৈ ৰাজ্যিক মুক্ত বিশ্ববিদ্যালয়ৰ হৈ পঞ্জীয়কৰ দ্বাৰা মুদ্রিত আৰু প্রকাশিত।

মুখ্য কার্যালয় ঃ পাটগাওঁ, ৰাণী গেট, গুৱাহাটী- ৭৮১০১৭
উপমুখ্য কার্যালয় ঃ হাউচফেড কমপ্লেক্স, দিচপুৰ, গুৱাহাটী - ৭৮১০০৬ ;
Web : www.kkhsou.in

পাঠ্যবিষয়ৰ পৰিচয় ঃ নাটক

কৃষ্ণকান্ত সন্দিকৈ ৰাজ্যিক মুক্ত বিশ্ববিদ্যালয়ে আগবঢ়োৱা যাণ্মাসিক পদ্ধতিৰ স্নাতক পাঠ্যক্রমৰ সংস্কৃত বিষয়ৰ চতুর্থ যাণ্মাসিকৰ প্রধান তথা ঐচ্ছিক পাঠ্যবিষয়ৰ বাবে এই পাঠখিনি প্রস্তুত কৰা হৈছে। এই পাঠ্যবিষয়টিৰ নাম হৈছে নাটক। ইয়াত সর্বমুঠ পোন্ধৰটা অধ্যায় আছে তথা পাঠ্যবিষয়টি দুটা খণ্ডত বিভক্ত কৰা হৈছে। প্রথম খণ্ডত ছটা অধ্যায় আছে আৰু এই অধ্যায়সমূহত ভাস বিৰচিত স্বপ্নবাসবদত্তম্ নাটকৰ বিষয়ে আলোচনা কৰা হৈছে। প্রথম অধ্যায়ত স্বপ্নবাসবদত্তম্ ঃ সাধাৰণ আলোচনা আৰু দ্বিতীয় অধ্যায়ত স্বপ্নবাসবদত্তম্ (প্রথম অংক)ৰ বিষয়ে আলোচনা কৰা হৈছে। তৃতীয় আৰু চতুর্থ অধ্যায়ত স্বপ্নবাসবদত্তম্ দ্বিতীয় আৰু তৃতীয় অংক তথা স্বপ্নবাসবদত্তম্ চতুর্থ অংকৰ আলোচনা আগবঢ়োৱা হৈছে। পঞ্চম আৰু ষষ্ঠ অধ্যায়ত ক্রমে স্বপ্নবাসবদত্তম্ পঞ্চম অংক আৰু ষষ্ঠ অধ্যায়ত স্বপ্নবাসবদত্তম্ ষষ্ঠ অংকৰ আলোচনা কৰা হৈছে।পাঠ্যবিষয়টিৰ দ্বিতীয় খণ্ডৰ সপ্তম অধ্যায়ত অভিজ্ঞানশকুন্তলম্ ঃ নাট্যকাৰ কালিদাসৰ পৰিচয়, অষ্টম অধ্যায়ত অভিজ্ঞানশকুন্তলম্ ঃ সাধাৰণ আলোচনা, নৱম অধ্যায়ত অভিজ্ঞানশকুন্তলম্ নাটকৰ প্রথম অঙ্কৰ পাঠ্যাংশৰ আলোচনা, দশম অধ্যায়ত অভিজ্ঞানশকুন্তলম্ নাটকৰ দ্বিতীয় অঙ্কৰ পাঠ্যাংশৰ আলোচনা, একাদশ অধ্যায়ত অভিজ্ঞানশকুন্তলম্ নাটকৰ চতুর্থ অঙ্কৰ পাঠ্যাংশৰ আলোচনা, দ্বাদশ অধ্যায়ত অভিজ্ঞানশকুন্তলম্ নাটকৰ সপ্তম অঙ্কৰ পাঠ্যাংশৰ আলোচনা, ত্রয়োদশ অধ্যায়ত নাট্যকাৰ ভট্টনাৰায়ণৰ পৰিচয়, চর্তুদশ অধ্যায়ত বেণীসংহাৰ ঃ সাধাৰণ আলোচনা আৰু পঞ্চদশ অধ্যায়ত বেণীসংহাৰ ঃ পাঠ্যগত আলোচনা কৰা হৈছে।

খণ্ড পৰিচয় - ১

কৃষ্ণকান্ত সন্দিকৈ ৰাজ্যিক মুক্ত বিশ্ববিদ্যালয়ে আগবঢ়োৱা যাণ্মাসিক পদ্ধতিৰ স্নাতক পাঠ্যক্রমৰ সংস্কৃত বিষয়ৰ চতুর্থ যাণ্মাসিকৰ চতুর্থ পাঠ্যবিষয়ৰ প্রথম খণ্ডৰ বাবে এই পাঠখিনি প্রস্তুত কৰা হৈছে। এই পাঠ্যখণ্ডটিত ভাস বিৰচিত স্বপ্নবাসবদত্তম্ নাটকৰ বিষয়ে আলোচনা কৰা হৈছে। ইয়াত সর্বমুঠ ছটা অধ্যায় আছে।

পাঠ্যখণ্ডটিৰ অধ্যায়সমূহ হ'ল—

অধ্যায় ১ ঃ স্বপ্নবাসবদত্তম্ ঃ সাধাৰণ আলোচনা

অধ্যায় ২ ঃ স্বপ্নবাসবদত্তম্ (প্রথম অংক)

অধ্যায় ৩ ঃ স্বপ্নবাসবদত্তম্ (দ্বিতীয় আৰু তৃতীয় অংক)

অধ্যায় ৪ ঃ স্বপ্নবাসবদত্তম্ (চতুর্থ অংক)

অধ্যায় ৫ ঃ স্বপ্নবাসবদত্তম্ (পঞ্চম অংক)

অধ্যায় ৬ ঃ স্বপ্নবাসবদত্তম্ (ষষ্ঠ অংক)

এই খণ্ডটি অধ্যয়ন কৰোঁতে মূল পাঠৰ লগে লগে সোঁ তথা বাঁওফালে কিছুমান আয়তাকাৰ বাকচ লক্ষ্য কৰিব পাৰিব। এইবোৰে আপোনাক মূল পাঠত উল্লেখ কৰা দৰকাৰী ধাৰণাসমূহ সৰল অর্থত বুজি পোৱাত সহায় কৰিব। 'জানি থোৱা ভাল' বাকচবোৰৰ যোগেদি আপুনি মূল পাঠৰ সৈতে জড়িত কিছু গুৰুত্বপূর্ণ তথ্যৰ বিষয়ে জ্ঞান লাভ কৰিব। আকৌ 'অগ্রগতি নিৰীক্ষণ' যোগে আগবঢ়োৱা প্রশ্নাৱলীয়ে অধ্যয়নৰ অগ্রগতি সম্পর্কে স্বপৰীক্ষণৰ সুবিধা প্রদান কৰিব। অধ্যয়নৰ লগে লগে উক্ত প্রশ্নাৱলীৰ উত্তৰসমূহ লিখি শেষত দিয়া 'অগ্রগতিৰ খতিয়ান'ৰ সৈতে ৰিজাই চোৱাটো অধিক লাভদায়ক হ'ব। অধ্যায়বোৰৰ শেষত 'আৰ্হি প্রশ্ন' হিচাপে কেইটিমান আৰ্হি প্রশ্ন তুলি দিয়া হৈছে। অধ্যায়টিত আলোচিত বিভিন্ন ধাৰণাসমূহৰ বিষয়ে বিস্তৃত অধ্যয়নৰ বাবে 'অধিক জানিবলৈ' শিতানত উল্লেখ থকা গ্রন্থসমূহ সাৰথি স্বৰূপ। আপুনি বিশদভাৱে কোনো বিষয় জানিবলৈ হ'লে সেইকেইখন অধ্যয়ন কৰিব পাৰিব।

বিষয়সূচী

পৃষ্ঠা নং

অধ্যায় ১ ঃ স্বপ্নবাসবদত্তম্ ঃ সাধাৰণ আলোচনা ৫-২১

'স্বপ্নবাসবদত্তম্' নাটকৰ চমু আভাস ঃ নাটকখনৰ পৰিচয়, শিৰোনামৰ তাৎপর্য্য, নাটকখনত ব্যবহৃত ৰস আৰু অলঙ্কাৰ; নাট্যকাৰ ভাসৰ পৰিচয় ঃ ভাসৰ ৰচনাৱলী আৰু তাৰ উৎস, ত্রিবান্দ্রম গ্রন্থমালাৰ ৰচক হিচাপে ভাসৰ স্বীকৃতি, ভাসৰ সময়, ভাসৰ লিখনিৰ বৈশিষ্ট্য; 'স্বপ্নবাসবদত্তম্' নাটকৰ অংকসমূহৰ সাৰাংশ; 'স্বপ্নবাসবদত্তম্' নাটকৰ চৰিত্র চিত্রণ।

অধ্যায় ২ ঃ স্বপ্নবাসবদত্তম্ (প্রথম অংক) ২২-৩৯

প্রথম অংকৰ নির্বাচিত দৃশ্যসমূহৰ মূল সংস্কৃত পাঠ; উক্ত সংস্কৃত পাঠসমূহৰ অসমীয়া অনুবাদ ঃ ব্রহ্মচাৰী চৰিত্রটিৰ প্রৱেশৰ আগচোৱা, ব্রহ্মচাৰী চৰিত্রটিৰ প্রৱেশৰ পৰা; ব্রহ্মচাৰী চৰিত্রটিৰ প্রৱেশৰ তাৎপর্য ব্যাখ্যা; কেইটিমান বিশেষ শ্লোক ব্যাখ্যা কৰাৰ আৰ্হি।

অধ্যায় ৩ ঃ স্বপ্নবাসবদত্তম্ (দ্বিতীয় আৰু তৃতীয় অংক) ৪০-৫০

দ্বিতীয় অংকৰ দৃশ্যৰাজিৰ মূল সংস্কৃত পাঠ; উক্ত সংস্কৃত পাঠৰ অসমীয়া অনুবাদ; তৃতীয় অংকৰ মূল সংস্কৃত পাঠ; উক্ত সংস্কৃত পাঠৰ অসমীয়া অনুবাদ; নাটকখনত দ্বিতীয় অংকৰ গুৰুত্ব; নাটকখনত তৃতীয় অংকৰ গুৰুত্ব।

অধ্যায় ৪ ঃ স্বপ্নবাসবদত্তম্ (চতুর্থ অংক) ৫১-৬০

চতুর্থ অংকৰ নির্বাচিত অংশৰ সংস্কৃত পাঠ ঃ প্রবেশকৰ পিছৰ পৰা ৰজা আৰু বিদূষকৰ আগমন পর্য্যন্ত দৃশ্যাংশৰ মূল সংস্কৃত পাঠ, ৰজা আৰু বিদূষকে উপবেশন কৰাৰ পৰা চতুর্থশ্লোকপর্যন্ত দৃশ্যাংশৰ মূল সংস্কৃত পাঠ; উক্ত সংস্কৃত পাঠৰ অসমীয়া অনুবাদ ঃ প্রবেশকৰ পিছৰ পৰা ৰজা আৰু বিদূষকৰ আগমন পর্যন্ত, ৰজা আৰু বিদূষকে উপবেশন কৰাৰ পৰা চতুর্থ শ্লোক পর্যন্ত; চতুর্থ অংকৰ শ্লোকৰ ব্যাখ্যাৰ আৰ্হি।

অধ্যায় ৫ ঃ স্বপ্নবাসবদত্তম্ (পঞ্চম অংক) ৬১-৭৩

পঞ্চম অংকৰ নির্বাচিত অংশৰ মূল সংস্কৃত পাঠ ঃ প্রৱেশকৰ পিছৰ পৰা সমুদ্রগৃহৰ পৰা বিদূষক ওলাই যোৱালৈ দৃশ্যাংশৰ মূল সংস্কৃত পাঠ, বাসৱদত্তা আৰু চেটীৰ প্রশেৰ পৰা কাঞ্চুকীয়ৰ প্রৱেশৰ আগলৈ দৃশ্যাংশৰ মূল সংস্কৃত পাঠ; উক্ত সংস্কৃত পাঠৰ অসমীয়া অনুবাদ ঃ প্রৱেশকৰ পিছৰ পৰা সমুদ্রগৃহৰ পৰা বিদূষক ওলাই যোৱালৈ, বাসবদত্তা আৰু চেটীৰ প্রৱেশৰ পৰা কাঞ্চুকীয়ৰ প্রৱেশৰ আগলৈ; স্বপ্নদৃশ্যৰ বর্ণনা; নাটকখনত পঞ্চম অংকৰ গুৰুত্ব।

অধ্যায় ৬ ঃ স্বপ্নবাসবদত্তম্ (ষষ্ঠ অংক) ৭৪-৮৫

ষষ্ঠ অংকৰ নির্বাচিত অংশৰ মূল সংস্কৃত পাঠ ঃ দ্বাদশ শ্লোকৰ পিছৰ পৰা পুনর্মিলন পর্যন্ত দৃশ্যাংশৰ মূল সংস্কৃত পাঠ, দ্বাদশ শ্লোকৰ পিছৰ পৰা পুনর্মিলন পর্যন্ত দৃশ্যাংশৰ মূল সংস্কৃত পাঠ; উক্ত সংস্কৃত পাঠৰ অসমীয়া অনুবাদ ঃ কাঞ্চুকীয় ধাত্রী আৰু প্রতীহাৰীৰ প্রবেশৰ পৰা অংগাৰবতীৰ বার্তা প্রদান পর্যন্ত, দ্বাদশ শ্লোকৰ পিছৰ পৰা পুনর্মিলন পর্যন্ত; উদয়ন আৰু বাসবদত্তাৰ পুনর্মিলনৰ দৃশ্যৰ বর্ণনা; নাটকখনত ষষ্ঠ অংকৰ গুৰুত্ব।